

Saksframlegg

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Hovedutvalg for miljø, kultur og næring	

Rapportering og videre arbeid med miljøtilstand i Viksfjord

KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG TIL VEDTAK:

- Rapportering om status arbeid med prosjekt for å sikre kontinuitet og koordinering av arbeidet med miljøforbedring i Viksfjord - som beskrevet under vurderinger og konsekvenser - tas til orientering.

Saksbehandler: Rådgiver Sondre Kasin Mathisen

SAMMENDRAG:

Det vises til vedtak HMKN - 002/24, hvor det bes om at det opprettes et kommunalt prosjekt for å sikre kontinuitet og koordinering av arbeidet med miljøforbedring i Viksfjord, og at det rapporteres om status og gjennomføring av tiltak hvert halvår.

Denne saken redegjør for status og gjennomføring av tiltak.

HANDLINGSROM:

HMKN 002/24

- 1. Larvik kommune viderefører arbeidet med informasjon og bevisstgjøring for at landbruket skal gjennomføre flere frivillige miljøtiltak.*
- 2. Larvik kommune er pådriver for innføring av regional forskrift med strenge obligatoriske miljøtiltak innen landbruket, for å begrense avrenning fra landbruket.*
- 3. Det fremmes egen politisk sak med formål å øke kapasiteten knyttet til tilsyn og kontroll av spredte avløpsanlegg, som finansieres av et økt kontrollgebyr. Politisk sak fremmes i løpet av første halvår 2024.*
- 4. Området rundt Viksfjord skal prioriteres ved utvidelse og oppgradering av ledningsnett ved neste rullering av kommunalteknisk plan. Det skal vurderes å forberede for utvidelse av ledningsnett i forbindelse med planlagt bygging av ny gang- og sykkelvei mellom Hem og Sandtra, for å kunne redusere kostnadene gjennom felles gjennomføring.*
- 5. Larvik kommune anmoder vannområdet Horten-Larvik om å gjennomføre vannprøvetaking for å undersøke om nedlagte veksthus fortsatt medfører tilførsel av næringsstoffer til indre Viksfjord.*
- 6. Larvik kommune intensiverer innsatsen med å skaffe statlig bidrag til opptak av grønnauger i indre Viksfjord og potensielle andre restaureringstiltak.*
- 7. For å holde fokus på og sørge for kontinuitet og koordinering av arbeidet med miljøforbedring i Viksfjord opprettes det et kommunalt prosjekt med dette som mål. Ansvar for prosjektet legges til virksomhet Næring og ressursforvaltning. Prosjektet skal sikre god samhandling om tiltak i de relevante kommunale avdelinger og sørge for involvering og samarbeid med regionale myndigheter, frivillige lokale ressurser som bondelag, vel-lag og jeger-og fiskerforening og andre relevante aktører. Prosjektet rapporterer om status og gjennomføring av tiltak hvert halvår.*
- 8. Larvik kommune utreder kost nytte og effekt med gjenopprettingen av åpent løp mellom Viksfjord - Hemskilen. Forhold til grunneiere, natur, infrastruktur som veier og forbindelse, mulig statlig/internasjonalt og private bidrag/tilskudd avklares.*
- 9. Larvik kommune utreder kost nytte av at fangdammer etableres i forbindelse med bekker mm. som har utløp i og nær Viksfjord.*
- 10. Larvik kommune undersøker i samarbeid med statsforvalteren hvordan det er gjort andre steder (eks. Mjøsa) for å få plantet til og forbedret kantsonene.*
- 11. Se på muligheten for å utbedring av tilgrodde vannløp og forbedring av ålegras-områdene. Eventuelt undersøke hvilke muligheter det er for å bedre vanngjennomstrømning mekanisk i en periode for å bedre vannkvaliteten. Søke hos MD*

Forskrift om rammer for vannforvaltningen (Vannforskriften)

Forskrift om begrensnings av forurensning (forurensningsforskriften)

Kommunalteknisk plan

FAKTISKE OPPLYSNINGER:

Kommunens rolle i vannforvaltningen: Vestfold fylkeskommune er vannregionmyndighet. Vannregionene deles i flere mindre nedbørfelt som man kaller vannområder. Det er i vannområdene den lokale vannforvaltningen foregår, og der kommunene samarbeider om å ta vare på sine felles nedbørfelt. Larvik kommune har arealer i 4 vannområder. Kommunene har en særlig viktig rolle i vannforvaltningsarbeidet, med myndighet og ansvar for å treffe vedtak om gjennomføring av tiltak innen drikkevann og avløp, overvannshåndtering, landbruksforvaltning, arealforvaltning og forurensning. Videre kan kommunene gjennom arealplanleggingen sette restriksjoner på arealbruken for å ivareta naturmiljøet i og langs vassdrag, innsjøer, fjorder og sjøområder. 49 % av vannforekomstene i Larvik kommune oppnår i dag ikke Vannforskriftens mål om god økologisk tilstand (vann-nett.no 10.1.24).

Intern organisering: Ansvar for vannmiljø er delt mellom virksomhet Næring og ressursforvaltning (intern koordinering, oppfølging av vannområdene, forvalter miljøtiltak mot landbruket), avdeling for vann avløp og renovasjon (oppfølging kommunale avløp/ledningsnett og renseanlegg), virksomhet Innbyggerkontakt og byggesak (oppfølging av spredte avløp). I tillegg har virksomhet Arealplan en viktig rolle for å ivareta vannmiljøet i planer etter plan- og bygningsloven.

Miljøtilstand indre Viksfjord og vannforskriftens miljømål: Indre Viksfjord er et særlig sårbart økosystem ettersom det er grunt, lite vanngjennomstrømning og store tilførsler av næringsalter (fosfor og nitrogen) fra aktivitet i nedbørfeltet. Dette resulterer hver sommer i sannsynligvis Norges største oppblomstringer av trådformede alger som dekker store deler av fjorden, kveler ålegressengene og fører til oksygenfrie, hydrogensulfid-befengte og livløse bunnsedimenter. Dagens økologiske tilstand er klassifisert til «svært dårlig». Tilstanden er verst i indre del av Viksfjord, men hele fjorden er påvirket. Gjeldende miljømål for Viksfjorden er fastsatt av fylkeskommunen i Regional vannforvaltningsplan, og er at fjorden skal oppnå «god økologisk tilstand» innen 2033.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER:

Eventuelle tiltak som krever økonomiske bevilgninger vil bli tatt stilling til i forbindelse med behandling av strategidokumentet 2025-2028.

KONSEKVENSER FOR BEFOLKNINGSVEKST, VERDISKAPING OG ØKT KOMPETANSE

Ikke vurdert.

MILJØFAKTORER:

Tiltakene som beskrives i denne saken vurderes å kunne ha vesentlig påvirkning på å forbedre miljøtilstanden i Viksfjord.

KONSEKVENSER FOR BARN OG UNGE:

Ikke vurdert.

ALTERNATIVE LØSNINGER:

Ikke vurdert.

VURDERINGER OG KONSEKVENSER:

Kommunedirektøren rapporterer nedenfor på hva som er gjort, knyttet til de ulike vedtakspunktene under HMKN - 002/24.

1. Larvik kommune viderefører arbeidet med informasjon og bevisstgjøring for at landbruket skal gjennomføre flere frivillige miljøtiltak.

Larvik kommune har i våres gjennomført orienteringsmøter i Svarstad og på Bøndenenes Hus i Tjølling. Møtene informerte om tilskuddsordningene drenering, spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), og regionale miljøtilskudd i jordbruket (RMP). Det ble lagt vekt på å formidle viktigheten av disse tiltakene, spesielt med hensyn til avrenning. For å sikre tilgjengelighet er relevant informasjon tilgjengelig på kommunens nettsider, og sendes ut via nyhetsbrev fra kommunen. Videre blir informasjon om tilskuddsordningene gitt i forbindelse med kontroller og befaringer. Kommunen har arrangert to veiledningskvelder for å bistå med søknadsprosessen knyttet til RMP-tilskudd.

2. Larvik kommune er pådriver for innføring av regional forskrift med strenge obligatoriske miljøtiltak innen landbruket, for å begrense avrenning fra landbruket.

Larvik kommune har deltatt i to samlinger om regionale miljøkrav og sender inn sin høringsuttalelse innen 15. oktober 2024. Høringsuttalelsen behandles i særskilt politisk sak parallelt med denne saken.

3. Det fremmes egen politisk sak med formål å øke kapasiteten knyttet til tilsyn og kontroll av spredte avløpsanlegg, som finansieres av et økt kontrollgebyr. Politisk sak fremmes i løpet av første halvår 2024.

Sak om innføring av miljøgebyr knyttet til tilsyn og kontroll av spredt avløp, behandles i særskilt politisk sak parallelt med denne saken.

4. Området rundt Viksfjord skal prioriteres ved utvidelse og oppgradering av ledningsnett ved neste rullering av kommunalteknisk plan. Det skal vurderes å forberede for utvidelse av ledningsnett i forbindelse med planlagt bygging av ny gang- og sykkelvei mellom Hem og Sandtra, for å kunne redusere kostnadene gjennom felles gjennomføring.

Gjeldende kommunalteknisk plan for perioden 2022-2029 rulleres etter 4 år, og arbeidet med dette er nå startet opp slik at ny plan vil gjelde for perioden 2026-2033. I den forbindelse vil Viksfjord nevnes særskilt når det gjelder opprydding i spredt avløp. Dette innebærer ikke bare å se på muligheten for økt tilknytning til kommunalt avløpsnett, men også tilsyn og sanering av spredte avløpsanlegg som ikke overholder dagens renskrav der hvor tilknytning ikke lar seg gjøre. I forbindelse med fremtidig bygging av ny gang- og sykkelvei mellom Hem og Sandtra, er det spesielt ønskelig å se på muligheten for utvidelse av det kommunale avløpsnett ved felles gjennomføring.

5. Larvik kommune anmoder vannområdet Horten-Larvik om å gjennomføre vannprøvetaking for å undersøke om nedlagte veksthus fortsatt medfører tilførsel av næringsstoffer til indre Viksfjord.

I 2024 ble prøvetakingen utvidet til å inkludere oppstrøms prøver. Foreløpig er to av fire prøverunder gjennomført i år, og resultatene fra den første prøverunden er mottatt.

- Skisakerbekken (nedstrøms): <https://vannmiljofaktaark.miljodirektoratet.no/Home/Details/83889>
- Skisakerbekken (oppstrøms): <https://vannmiljofaktaark.miljodirektoratet.no/Home/Details/91605>

Kommunedirektøren anser prøvetakingen som viktig for å forstå den langsiktige påvirkningen. Dersom prøvetakingen viser fortsatt tilførsel av næringsstoffer, vil kommunen sammen med Statsforvalteren vurdere tiltak.

6. Larvik kommune intensiverer innsatsen med å skaffe statlig bidrag til opptak av grønnalger i indre Viksfjord og potensielle andre restaureringstiltak.

Larvik kommune søker om tilskudd fra "Redd Oslofjorden"-ordningen hos Vestfold fylkeskommune med søknadsfrist 15. september. Kommunen og vannområdekoordinator identifiserer ulike

tilskuddsordninger som kan støtte prosjekter relatert til vannkvalitet, naturrestaurering, og miljøforvaltning. For å kvalifisere for statlige bidrag, så kan det hende at kommunen må bidra med egne økonomiske bidrag. Eventuelle nødvendige økonomiske bevilgninger vil bli tatt stilling til i forbindelse med behandling av strategidokumentet 2025-2028.

7. For å holde fokus på og sørge for kontinuitet og koordinering av arbeidet med miljøforbedring i Viksfjord opprettes det et kommunalt prosjekt med dette som mål. Ansvar for prosjektet legges til virksomhet Næring og ressursforvaltning. Prosjektet skal sikre god samhandling om tiltak i de relevante kommunale avdelinger og sørge for involvering og samarbeid med regionale myndigheter, frivillige lokale ressurser som bondelag, vel-lag og jeger-og fiskerforening og andre relevante aktører. Prosjektet rapporterer om status og gjennomføring av tiltak hvert halvår.

Kommunen inviterte den 13.08.2024 til et møte med representanter fra ulike fagområder for å diskutere status, utfordringer, og tiltak for å forbedre miljøtilstanden i Viksfjord. Både prosjektleder for Viksfjord-prosjektet, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Vestfold fylkeskommune, Niva, Akvaplan-Niva, Norsk landbruksrådgivning Viken, samt representanter fra kommunens ulike fagmiljøer deltok. Det ble lagt frem erfaringer fra tidligere prosjekter, med fokus på oppblomstringen av trådformede alger og deres negative effekter på fjordens økosystem. Ulike tiltak som mekanisk fjerning av alger og forbedring av vannutskifting ble diskutert. Det var enighet om viktigheten av å jobbe videre med Viksfjord, og at Larvik kommune skal holde deltakerne oppdatert på videre planer og fremdrift.

Kommunedirektøren arbeider med å etablere prosjekt med foreløpig arbeidstitel "Krafttak for Viksfjord". Prosjektet vil inkludere flere initiativer, som:

1. Etablering av internt vannforum

- Med representanter fra byggesak, arealplan, avløp, vei, renseanlegget på Lillevik mm. Dette forumet skal bidra til å lette arbeidet med å holde oversikt over aktivitetene og sikre koordinert innsats i forhold til vannmiljø.

2. Etablering av arbeidsgrupper for "Krafttak for Viksfjord"

- Opprette arbeidsgrupper for å sikre at de ulike fagområdene holdes oppdatert på fremgang og status for Viksfjord spesielt, med deltagelse også utenfor Larvik kommune.

3. Samarbeid med regionale og nasjonale myndigheter

- Arbeid tett med relevante myndigheter for å sikre at lokale tiltak er i tråd med regionale og nasjonale planer for miljøbeskyttelse og bærekraftig utvikling

4. Identifisere tilskuddsmuligheter

- Kommunen og vannområdekoordinator identifiserer ulike tilskuddsordninger som kan støtte prosjekter relatert til vannkvalitet, naturrestaurering, og miljøforvaltning. Larvik kommune søker tilskuddsordningen til Vestfold Fylkeskommune med søknadsfrist 15. september.

5. Involvere forskningsmiljøene

- Samarbeid med forskningsinstitusjoner for å innhente vitenskapelig data, gjennomføre miljøovervåking, og utvikle innovative løsninger for vannforvaltning. Holde dialog med NIVA og Akvaplan NIVA. Etablere dialog med pågående forskningsprosjekter/kartlegginger.

6. Utvikle en miljøovervåkningsplan

- Implementere overvåking av vannkvaliteten i Viksfjord og nærliggende vassdrag for å måle effekten av de gjennomførte tiltakene, identifisere nye utfordringer, og justere strategien etter behov. Steinindustrien, gartneri, landbruk, avløp. Oppdatere feil i vann-nett.no.

7. Engasjere lokalsamfunnet

- Vurdere informasjons- og opplæringsprogrammer for lokalbefolkningen og næringsaktører for å øke bevisstheten om deres rolle i å bevare fjorden. Dette kan inkludere workshops, frivillighetsdager, og partnerskap med lokale skoler. Inkludering barn og unge åpner muligheten for å søke midler fra Sparebank1 stiftelsen.

8. Utvikle en kommunikasjonsstrategi

- Lag en strategi for å informere og forankre, inkludert grunneiere, industri, politikere, og innbyggere, om prosjektets fremgang, utfordringer, og resultater.

8. Larvik kommune utreder kost-nytte og effekt med gjenopprettingen av åpent løp mellom Viksfjord - Hemskilen. Forhold til grunneiere, natur, infrastruktur som veier og forbindelse, mulig statlig/internasjonalt og private bidrag/tilskudd avklares.

Det vises til gjennomførte beregninger i regi av Viksfjord-prosjektet, med bistand fra Akvaplan-Niva. Gjenoppretting av åpent løp mellom Viksfjord og Hemskilen er vurdert som lite effektivt i forbindelse med å forbedre vannutskiftningen. Tidevannsforskjellen er minimal, og bunnfriksjon samt vegetasjon i kanalen kan bidra begrense vannstrømmen. Selv med hyppig vedlikehold er tiltaket vurdert til å ha lite miljøgunstig effekt, da tidevannet vil påvirke begge fjordene likt uten å forbedre vannutskiftningen. Gitt de omfattende ressursene som kreves, anbefales ikke tiltaket å vurderes videre på nåværende tidspunkt.

9. Larvik kommune utreder kost-nytte av at fangdammer etableres i forbindelse med bekker mm. som har utløp i og nær Viksfjord.

Norsk Landbruksrådgivning Viken har gjennomført en kartlegging av mulige tiltak for å redusere avrenning fra landbruket i den indre delen av nedbørfeltet til Viksfjorden. Tiltakene inkluderer etablering av fangdammer, forbedret drenering, og erosjonssikring. Arbeidet med tiltaksplanen pågår, og rapporten forventes ferdigstilt i 2024. Disse tiltakene er kvalifisert for miljøstøtteordningen "Spesielle miljøtiltak i jordbruket", som også har finansiert denne kartleggingen.

10. Larvik kommune undersøker i samarbeide med Statsforvalteren hvordan det er gjort andre steder (eks. Mjøsa) for å få plantet til og forbedret kantsonene.

Dette er ikke undersøkt.

11. Se på muligheten for å utbedring av tilgrodde vannløp og forbedring av ålegras-områdene. Eventuelt undersøke hvilke muligheter det er for å bedre vanngjennomstrømning mekanisk i en periode for å bedre vannkvaliteten. Søke hos MD.

Det vises til vurderinger av effekt av tidevannsport, i regi av Viksfjord-prosjektet. Prosjektet vurderte at en tidevannsport vil kunne ha god effekt på å bedre vanngjennomstrømning i Vikerøysundet. Det ble også prosjektert en teknisk løsning for tidevannsport. Tiltaket ble ikke realisert, da Viksfjord-prosjektet ble lagt ned som følge av manglende finansiering. Kommunedirektøren vurderer at det bør søkes om midler til videre arbeid med tidevannsport.

Oppsummert:

Kommunedirektørens formål med etablering av prosjektet med arbeidstittel "Krafttak for Viksfjord" er å sikre større oppmerksomhet og styrke innsatsen i arbeidet med miljøforbedring i Viksfjord, samt jobbe for å sikre finansiering til å gjenoppta aktiviteten med opptak av grønnalger og iverksette andre restaureringstiltak. Selv med de pågående tiltakene for å redusere avrenning til Viksfjord, må innsatsen styrkes for å ha mulighet til å nå målet om god økologisk tilstand innen 2033.

En helhetlig og koordinert innsats i et langsiktig perspektiv, er avgjørende for at Larvik kommune skal oppnå varige miljøforbedringer i Viksfjord.

Vedlegg

Oppstartssak for Viksfjord-Larviksfjorden-Oslofjorden

Faktaark Viksfjord

Vedlegg til søknad Miljødirektoratet om opptak av alger i Viksfjord (2)

Lokalt tiltaksprogram for Horten-Larvik 2022-2027